
Jaarverslag 2017

Jaarverslag 2017 van de Rekenkamer Maastricht

Met plezier bied ik u hierbij het jaarverslag aan van de Rekenkamer Maastricht over het jaar 2017. Dit verslagjaar heeft de rekenkamer vooral gewerkt aan onderzoeken naar de positionering en aansturing van de culturele instellingen door de gemeente en het Geusseltbad. Begin 2017 is het onderzoek over winkelleegstand aan de raad aangeboden. Daarnaast heeft de rekenkamer in dit jaar een kort opvolgonderzoek naar toegankelijkheid van beleidsdocumenten uitgevoerd.

Klaartje Peters
Voorzitter

1 Samenstelling

In het verslagjaar zijn er geen wijzigingen geweest in de samenstelling van de rekenkamer. De rekenkamer bestond in 2017 uit mevrouw Klaartje Peters, voorzitter, de heren Jan-Willem van Giessen, Ton Dreuw, Karel van der Esch en Paul Janssen. Mevrouw Marjolein Heesbeen vervulde de functie van secretaris.

In juni 2018 lopen de benoemingstermijnen van mevrouw Peters en de heer Dreuw af. Mevrouw Peters heeft aangegeven haar lidmaatschap na 12 jaar te beëindigen en de heer Dreuw is voor een nieuwe termijn beschikbaar. Daarnaast heeft de heer Van Giessen aangegeven per 1 maart 2018 zijn aanstelling als rekenkamerlid te willen beëindigen. Hij is sinds de instelling van de gemeentelijke rekenkamer in 2003 lid geweest van de Rekenkamer Maastricht.

Vanwege het (aanstaande) vertrek van de heer Van Giessen en mevrouw Peters heeft de rekenkamer samen met de Commissie Begroting & Verantwoording eind 2017 een wervingsprocedure gestart voor twee nieuwe rekenkamerleden. Inmiddels zijn twee nieuwe leden door de gemeenteraad benoemd.

2 Activiteiten

2.1 Onderzoek

De belangrijkste doelstelling van de rekenkamer is de controlerende functie van de gemeenteraad te versterken en tegelijkertijd voor de inwoners van Maastricht zichtbaar te maken wat er is terechtgekomen van de beleidsvoornemens van de gemeente Maastricht. Die doelstelling wordt eerst en vooral nagestreefd door het uitvoeren van onderzoek. De plannen van aanpak en eindrapporten van de onderzoeken zijn te downloaden van de website van de rekenkamer.

Op 7 maart 2017 heeft de rekenkamer een rapport getiteld '**Aandacht voor leegstand. Het Maastrichtse winkelleegstandsbeleid in een veranderende retailmarkt**' afgerond en aan de raad aangeboden. Op 4 april is het rapport toegelicht in de raadscommissie. De rekenkamer heeft onderzocht wat de gemeente Maastricht doet om de winkelleegstand in het centrum van de stad te voorkomen en te bestrijden. Aanleiding hiervoor waren de veranderende retailmarkt in Nederland, de leegstandscijfers in Maastricht en de herijking van het Maastrichtse detailhandelsbeleid in 2016. Voor Maastricht is een vitaal winkelgebied van groot economisch belang. Het onderzoek laat zien dat de gemeente zich bij het vormgeven van haar beleid baseert op degelijke analyses en onderzoeken naar ontwikkelingen en trends in de

retailmarkt. De gemeente heeft goed zicht op de ontwikkeling van de winkelleegstand in Maastricht en de regio. De rekenkamer stelt vast dat de gemeente terecht als uitgangspunt hanteert dat de mogelijkheden van een gemeentelijke overheid om de detailhandel vorm te geven en te beïnvloeden beperkt zijn. Binnen die mogelijkheden maakt de gemeente gebruik van de meeste beschikbare instrumenten. De rekenkamer beveelt het college aan om de afwegingen ten aanzien van de inzet van de diverse instrumenten expliciet(er) zichtbaar te maken voor de raad.

Gedurende het onderzoek trok de economie weer aan. Met name door de ontwikkelingen inzake internetwinkelen blijft er een structurele druk op de detailhandel. In het licht van de ambities van Maastricht als winkelstad en de ontwikkeling van nieuwe winkelcapaciteit in het Sphinxkwartier en Belvédère blijft alertheid inzake leegstandsontwikkeling dan ook geboden. Vanuit die optiek acht de rekenkamer het intensiveren van de relatie met vastgoedeigenaren en het (her)overwegen van een leegstandsverordening raadzaam. Ook is een sterk promotie- en acquisitiebeleid geboden. De rekenkamer beveelt verder aan om de ontwikkeling dan wel sanering van capaciteit in de minder kansrijke gebieden (aanloopstraten) meer prioriteit te geven, daar waar het gemeentelijk beleid nu vooral is gericht op de ontwikkeling van de clusters die als kansrijk worden bestempeld.

Op 7 november 2017 is aan de raad een rapport getiteld '**Rekenkamerbrief Opvolgonderzoek naar de 'online vindbaarheid van beleidsdocumenten'**' aangeboden. In de zomer van 2017 heeft de rekenkamer een opvolgonderzoek gedaan naar de online vindbaarheid van beleidsdocumenten van de gemeente, in vervolg op eerder onderzoek in 2016. In maart 2016 had de rekenkamer in een brief getiteld 'Zoektocht naar gemeentelijke beleidsinformatie' vastgesteld dat het in Maastricht slecht was gesteld met de (online) vindbaarheid van gemeentelijke beleidsstukken. In zijn reactie op de rekenkamerbrief had het college deze conclusie onderschreven en stappen ter verbetering aangekondigd. In december 2016 had het college de raad middels een Raadsinformatiebrief geïnformeerd over de voortgang. Het college meldde dat vanaf april 2017 80% van de door de rekenkamer gesignaleerde tekortkomingen zou zijn verholpen. Overige problemen zouden moeten wachten tot 2019, het jaar waarin het college de vernieuwing van het gemeentelijke archiveringsproces en het Document Management Systeem voorziet.

In maart 2017 heeft de rekenkamer per brief aangekondigd de vindbaarheid van de gemeentelijke beleidsinformatie nogmaals te gaan onderzoeken.

In het opvolgonderzoek concludeert de Rekenkamer Maastricht dat de zoekfunctie van de website is verbeterd, maar dat de daadwerkelijke vindbaarheid van beleidsinformatie niet substantieel is verbeterd. Het opvolgonderzoek bevestigde de conclusie uit de eerdere rekenkamerbrief van maart 2016 dat het verbeteren van vindbaarheid geen kwestie is van (alleen) snelle aanpassingen. Er zijn belangrijke stappen en investeringen nodig om de vindbaarheid van beleidsdocumenten daadwerkelijk op peil te brengen. De rekenkamer wijst er op dat dergelijke verbeteringen niet afhankelijk zijn van de invoering van een nieuw Document Management Systeem. Het invoeren van een dergelijk systeem zou er wel bij gebaat zijn wanneer in aanloop van de implementatie helder wordt gedefinieerd wat de gewenste metadata zijn en welke (te archiveren) beleidsdocumenten horen bij de verschillende stappen in het beleidsproces. Voor een soepele invoering van een nieuw archiveringsstelsel in 2019 adviseert de rekenkamer dan ook om hiermee alvast te beginnen.

Ten slotte heeft de Rekenkamer Maastricht op 12 december 2017 haar bevindingen en conclusies inzake '**de positionering en aansturing van de culturele instellingen'** in een rapport aangeboden aan de burgemeester in haar hoedanigheid van voorzitter van de gemeenteraad. Een inhoudelijke toelichting op het rapport heeft inmiddels plaatsgevonden in een informatieronde van de gemeenteraad op 30 januari 2018.

Het onderzoek betrof Centre Céramique, Kumulus, het Natuurhistorisch Museum en het Theater aan het Vrijthof, alle vier onderdeel van de gemeentelijke organisatie. De gemeente Maastricht neemt landelijk gezien een uitzonderingspositie in als het gaat om de positionering van haar culturele instellingen. Bijna alle grote gemeenten in Nederland hebben hun culturele instellingen buiten de ambtelijke organisatie geplaatst. De vraag waarom Maastricht in het culturele domein zo afwijkt, was een belangrijk startpunt voor dit onderzoek.

De rekenkamer stelt vast dat genoemde instellingen een eigen dynamiek hebben, die principieel anders is dan die van gemeentelijke afdelingen. Ze moeten publiek zien te trekken op een sterk concurrerende vrijetijdsmarkt en meer eigen inkomsten genereren om reductie van cultuursubsidies op te vangen, zeker gezien de forse financiële uitdagingen waarvoor de gemeente Maastricht zich momenteel geplaatst ziet. Externe verzelfstandiging biedt mogelijkheden om de slagkracht van de culturele instellingen te vergroten en de rollen tussen gemeente en instelling beter te verdelen. In het rapport is ook nadrukkelijk aandacht voor eventuele risico's en de manier waarop deze kunnen worden ondervangen. De rekenkamer adviseert de gemeenteraad van Maastricht om het vraagstuk van externe verzelfstandiging van het theater en CC/NHMM/Kumulus nadrukkelijk te agenderen, in het breder kader van de discussie over de toekomstbestendigheid van de voor de stad zo belangrijke culturele instellingen.

In het verslagjaar 2017 is daarnaast gewerkt aan twee onderzoeken, die in 2018 zullen worden opgeleverd.

De Rekenkamer Maastricht heeft in 2017 onderzoek gedaan naar het **Geusseltbad**. Aanleiding voor het onderzoek was het belang van het Geusseltbad voor de stad en de aanzienlijke exploitatietekort over de jaren 2014 en 2105. Om inzicht te krijgen in de oorzaken van het exploitatietekort en in het realiteitsgehalte van de aangepaste begroting, heeft de rekenkamer besloten onderzoek te doen naar de besluitvorming over de bouw en de ingebruikname van het zwembad. Het eerste deel van het onderzoek richt zich op de manier waarop in de besluitvorming rekening is gehouden met risico's en onzekerheden. Het tweede deel van het onderzoek betreft de huidige exploitatie(begroting) van het zwembad. Het rapport is inmiddels aangeboden aan de gemeenteraad.

Tenslotte is de Rekenkamer Maastricht in de tweede helft van 2017 een onderzoek gestart naar het **armoedebeleid** van de gemeente Maastricht. Aanleiding voor het onderzoek vormden het grote maatschappelijk en financieel belang van het armoedebeleid, de oplopende uitgaven op dit gebied en de vragen die zijn gerezen in de gemeenteraad over de wijze waarop de raad in staat moet worden gesteld voortgang en effectiviteit van het ingezette beleid te monitoren. Een beknopte scan van (rekenkamer)onderzoek naar gemeentelijk armoedebeleid elders in het land laat zien dat effectmeting op dit beleidsterrein nog in de kinderschoenen staat. Dit geldt ook voor Maastricht, zo is tijdens het vooronderzoek gebleken. Tegelijkertijd vindt de rekenkamer het van groot belang dat de raad in staat wordt gesteld om te kunnen controleren in hoeverre de beschikbare middelen doelmatig en doeltreffend worden besteed. Met die vragen is het de rekenkamer het onderzoek gestart. De rekenkamer verwacht de resultaten van dit onderzoek in de komende maanden te kunnen aanbieden aan de gemeenteraad.

2.2 Vergaderingen Rekenkamer Maastricht

In 2017 hield de rekenkamer 14 plenaire vergaderingen. Hoofdpunten van bespreking waren de inhoud, bevindingen en voortgang van lopende onderzoeken. Daarnaast waren ook de interne en externe contacten van de rekenkamer regelmatig onderwerp van bespreking. Naast deze plenaire vergaderingen vonden er bijeenkomsten van de verschillende onderzoeksteams plaats.

Behalve interne besprekingen is er in het verslagjaar contact geweest met de gemeentesecretaris, de gemeentelijke contactpersoon van de rekenkamer, de raadsgriffie en vakambtenaren over plannen van aanpak en lopend onderzoek. Met de gemeentesecretaris sprak de rekenkamer over de plannen van aanpak voor voorgenomen onderzoek, lopend onderzoek en over de onderzoeksagenda. Daarnaast is er overleg geweest met de Commissie Begroting en Verantwoording. Dat contact is voor de rekenkamer van belang om de raad te informeren over lopend onderzoek, en om te horen hoe afgeronde onderzoeken zijn ontvangen en welke potentiële nieuwe onderzoeksonderwerpen leven in de raad. Met de commissie heeft uitgebreid overleg plaatsgevonden over het aanstaande aftreden van twee van de leden en de vacatures voor twee nieuwe rekenkamerleden en de gewenste herbenoeming van de heer Dreuw. De werving en voordracht van de nieuwe rekenkamerleden is in nauw overleg met de commissie Begroting en Verantwoording is gedaan. Verder waren de leden van de rekenkamer regelmatig aanwezig bij de vergaderingen van de gemeenteraad.

2.3 Overige activiteiten

Aan de verdere ontwikkeling en professionalisering van de rekenkamer werd vorm gegeven door het bijwonen van landelijke vergaderingen met vertegenwoordigers van andere rekenkamer(commissie)s, georganiseerd door de NVRN.¹ De secretaris bezocht in november een bijeenkomst van de Kring Secretarissen van rekenkamer(commissie)s in Limburg in Echt-Susteren. Rekenkamerleden Karel van der Esch en Klaartje Peters woonden een aantal bijeenkomsten bij van een landelijke rekenkamerwerkgroep voor onderzoek in het sociaal domein (3D's), georganiseerd door de NVRN. Rekenkamerlid Ton Dreuw was in juni aanwezig bij een congres in Den Haag over de 'Vormgeving van Evidence-informed Beleid'. Daarnaast heeft de voorzitter in 2017 met enige regelmaat informeel overleg gevoerd met de voorzitters van de rekenkamers van de Tripoolgemeenten.

Daarnaast heeft de Rekenkamer Maastricht studenten van University College Maastricht in het kader van een onderzoeksopdracht gevraagd na te gaan over hoe de rekenkamer burgers en maatschappelijke organisaties meer kan betrekken bij haar werk. De uitkomsten zullen in het volgende verslagjaar worden gebruikt om voorstellen hiertoe te ontwikkelen.

2.4 Communicatie

In 2017 heeft de rekenkamer haar website vernieuwd. Na ruim tien jaar was het daarvoor hoog tijd. Alle door de rekenkamer gepubliceerde documenten, onderzoeken, plannen van aanpak, persberichten e.d. zijn op overzichtelijke wijze terug te vinden op haar website.

---

¹ NVRN: Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers & Rekenkamercommissies

3 Besluitvorming en acties naar aanleiding van rekenkamerrapporten

Naar aanleiding van het rekenkamerrapport '**Zicht op samenwerking. De rol van de raad bij bestuurlijke samenwerking in Maastricht**' uit 2016 heeft een raads werkgroep gemeenschappelijke regelingen op 24 januari 2017 in een stadsronde de resultaten van haar werkzaamheden gepresenteerd.

Naar aanleiding van het rekenkamerrapport '**Het sportaccommodatiebeleid van de gemeente Maastricht. De plannen en de resultaten**' uit 2016 hebben in de raadsronde van 14 februari 2017 alle fracties aangegeven de aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen en het college opdracht te verstrekken tweemaal per jaar met een rapportage te komen over de stand van zaken van het sportaccommodatiebeleid. Uitgangspunt voor de rapportages zijn de afspraken die met de raad op dit terrein zijn of worden gemaakt. In elk geval wordt gerapporteerd op de volgende onderdelen: het gebruik van de sportvoorzieningen, de jaarlijkse kosten en de voortgang in afgesproken projecten/doelstellingen op dit beleidsterrein. Voorts neemt de gemeente Maastricht vanaf 2017 deel aan de landelijke monitor op sportgebied en op deze wijze kan een vergelijking worden gemaakt hoe de situatie van de gemeente is ten opzichte van andere vergelijkbare gemeenten.

In 2017 is verder eindelijk nieuw beleid inzake de tarieven voor sportaccommodaties opgesteld, iets waar de rekenkamer in haar rapport op had aangedrongen. In juni 2017 is door middel van een Raadsinformatiebrief aan de raad gemeld hoe het college de concept-Tarievennota Sport met de sportclubs, een klankbordgroep van gebruikers en natuurlijk de raad wilde gaan bespreken. Dat traject, dat onder meer drie stadsrondes en twee raadsrondes behelsde, is uiteindelijk geëindigd met de vaststelling van de Tarievennota door de raad in de raadsvergadering van 28 november 2017.

Nadat het rekenkameronderzoek '**Handhavingsbeleid openbare ruimte gemeente Maastricht**' in 2015 al had geleid tot vaststelling van een meerjarenplan 2015-2019 (dat in 2019 zal worden geëvalueerd en geactualiseerd), heeft het college, overeenkomstig de aanbeveling van de rekenkamer, in maart 2017 in een Raadsinformatiebrief de raad in een Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte geïnformeerd dat inhoud werd gegeven aan de aanbevelingen van de rekenkamer, waarbij de huidige uitvoering van het beleid, de nieuwe ontwikkelingen die het beleid en beheer van de openbare ruimte in Maastricht beïnvloeden en de integraliteit van het beleid aan bod kwamen.

4 Middelen

Financieel overzicht 2017

In 2017 heeft de rekenkamer € 130.241 besteed. In onderstaand overzicht zijn de kosten gespecificeerd en afgezet tegen die van het voorgaande jaar:

		2017	2016
Onderzoekskosten	Geusseltbad	€ 27.557	€ -
	Culturele instellingen	€ 13.453	€ 558
	Spotdag digitale dienstverlening	€ 284	€ 1.695
	Opvolgonderzoek vindbaarheid gemeentelijke beleidsinformatie	€ 5.890	€ 1.169
	Sporttarieven- en sportaccommodatiebeleid	€ 1.556	€ 25.857
	Winkelleegstandsbeleid (vh. Economisch beleid)	€ 4.803	€ 22.121
	Armoedebeleid	€ 9.136	€ -
	UCM-project	€ 1.859	€ -
	Vorbereiden nieuw onderzoek en opvolging onderzoek	€ 4.615	€ 8.640
	Totaal onderzoekskosten	€ 69.153	€ 60.039
Algemene kosten	Vergaderkosten	€ 20.224	€ 21.838
	Voorzitterskosten	€ 6.313	€ 5.875
	Algemene secretariaatskosten	€ 17.142	€ 13.253
	Totaal algemene kosten	€ 43.678	€ 40.966
Overheadkosten	Inhuur derden	€ 480	€ 6.267
	Lidmaatschap NVRR	€ 1.053	€ 1.022
	Abonnementskosten incl. websitehosting	€ 607	€ 450
	Ontwikkeling nieuwe website, websitebeheer	€ 91	€ 1.962
	Opleidingskosten	€ 357	€ 747
	Kantoorkosten	€ 32	€ 855
	Advertentiekosten i.v.m. vacature 2 rekenkamerleden	€ 11.882	€ -
	Overige (congressen, representatiekosten, reiskosten)	€ 2.908	€ -
Totaal	Totaal overheadkosten	€ 17.411	€ 11.303
		€ 130.241	€ 112.307

De kosten van de rekenkamer vallen in drie hoofdtypen uiteen: onderzoekskosten, algemene kosten en overhead. We lichten deze hieronder kort toe.

De grootste kostenpost betrof de uitgaven voor de diverse door de rekenkamer uitgevoerde onderzoeken. In het overzicht zijn deze uitgesplitst voor de diverse onderzoeken, en is ook te zien wat de onderzoeken hebben gekost. De opgesomde onderzoeken leiden in principe tot een rapport dat aan de gemeenteraad is/wordt aangeboden. Dat geldt niet voor de Spotdag digitale dienstverlening, wat een experiment met landelijke rekenkamersamenwerking betrof, en het UCM-project, waarin studenten met de Rekenkamer Maastricht hebben meegedacht over het betrekken van burgers en stedelijke organisaties bij het rekenkamerwerk. De opbrengsten daarvan nemen we mee bij de bespreking van de onderzoeksagenda en toekomstige onderzoeken.

De onderzoekskosten betreffen de uren die de onderzoekers en de secretaris van de rekenkamer hebben besteed aan onderzoekswerkzaamheden, zoals documentenanalyse, interviews, teamoverleg en het schrijven van rapporten en de toelichting in de raad. Onder de post 'Vorbereiden nieuw onderzoek en opvolging onderzoek' vallen met name de werkzaamheden voor nieuw onderzoek en opvolgingsacties

betreffende eerder uitgevoerd onderzoek, zoals de in dit jaarverslag beschreven werkzaamheden voor het opvolgonderzoek naar de vindbaarheid van gemeentelijke beleidsinformatie.

Onder de algemene kosten vallen drie soorten kosten: vergaderkosten, secretariaatswerkzaamheden en voorzitterswerkzaamheden. De vergaderkosten betreffen vooral het plenair overleg binnen de rekenkamer. Deze maandelijkse vergaderingen worden met name gebruikt om aanpak, bevindingen en conclusies van lopende onderzoeken te bespreken. Daarnaast vallen onder vergaderkosten het overleg binnen de gemeente (met raad, griffie, gemeentesecretaris, etc.) en het overleg met externen zoals andere rekenkamers. De werkzaamheden van de voorzitter en van de secretaris, voor zover niet toe te rekenen aan vergaderingen en onderzoeken, vallen ook onder de algemene kosten.

De derde kostenpost is de overhead van de rekenkamer. Het gaat om een aantal kleinere posten voor de jaarlijkse contributie van de NVRR (de koepelvereniging van rekenkamers), de uitgaven voor de ontwikkeling en hosting van website en intranet en kantoorkosten secretariaat. In 2017 is daarnaast € 11.882,- besteed aan (personeels)advertenties voor de werving van twee nieuwe rekenkamerleden. Onder 'Overige' vallen kosten als de deelname aan congressen en workshops, representatiekosten en reiskosten.

5 Vooruitblik: onderzoeksagenda 2018 e.v.

Bij het afsluiten van 2017 had de rekenkamer nog twee onderzoeken onder handen, te weten het onderzoek naar het Geusseltbad (in feite afgerond; na ontvangst van de bestuurlijke reactie zal het rapport worden aangeboden aan de gemeenteraad) en het onderzoek naar armoedebelid. Begin 2018 zal daarom met één of twee nieuwe onderzoeken kunnen worden begonnen. Voorbereidingen zijn al gaande voor een onderzoek naar de informatievoorziening sociaal domein. Op 20 februari 2018 is de onderzoeksagenda voor 2018 aan de raad aangeboden.

Daarnaast staat de rekenkamer altijd open voor suggesties voor onderzoek vanuit de gemeenteraad of de Maastrichtse bevolking.

Maastricht, maart 2018

Prof. dr. Klaartje Peters (voorzitter)